

ROZHOVOR

Profesor Pavel Kozák říká, že za svůj titul vděčí rakům

3

ROZHOVOR

Nový ředitel OP Rybářství Pavel Pojer představuje své priority

4

PŘEDSTAVUJEME

Lesy a rybníky města České Budějovice

5

POSLEDNÍ STRANA

Stát chce vytvořit Třeboňskou rybníční krajinu a zapsat ji v UNESCO

8

Sedm let možností: OP Rybářství 2014 - 2020

České Budějovice

České produkční rybníkářství je na startu nové sedmiletky, v níž bude mít k dispozici stovky milionů korun v OP Rybářství 2014 - 2020.

„Je to mimořádná příležitost, jak naše odvětví podpořit. Bez kvalitních projektů se to ale nepodaří,“ uvedl RNDr. Michal Kratochvíl, Ph.D., ředitel Rybářského sdružení ČR na jeho květnovém zasedání.

Pravidla a bodovací kritéria koncem června schválí monitorovací výbor programu a po další nezbytné agendě bude, zřejmě v září, vyhlášena první výzva. V ní bude 243 milionů Kč na opatření 2.1 inovace, 2.2 a) produktivní investice do akvakultury, 2.4 budování RAS a 5.3 investice do zpracová-

ní produktů. Maximální výše výdajů na projekt u opatření 2.2 a) a 5.3 bude 5 milionů Kč, u opatření 2.4 zhruba 27 milionů Kč podle současného kurzu eura.

Ve 2. kole příjmu žádostí o dotaci, zřejmě na přelomu let 2015 - 16, bude k dispozici zhruba 209 milionů Kč na opatření 2.5 akvakultura poskytující environmentální služby - vysazování úhoře, 3.1 shromažďování údajů, 3.2 sledovatelnost produktů, 5.2 záměr a) vytváření organizace producentů a b) propagační kampaně. Na ně může projekty nově podávat také produkční podnik akvakultury.

„Od roku 2016 se pak budou standardně každý rok plánovat dvě kola, vždy na jaře a na podzim,“ uvedl Michal Kratochvíl.

(Rozhovor s Ing. Pavlem Pojerem, novým ředitelem OP Rybářství, na straně 4)

Prezident u rybníka Rožmberk

Velké dílo Jakuba Krčína, rybník Rožmberk, ocenil český prezident Miloš Zeman při návštěvě jižních Čech počátkem června. Na hrázi ho přivítali Jan Hůda, šef třeboňského rybářského holdingu a Josef Malecha, ředitel Rybářství Třeboň. Debatám ale tentokrát dominovaly zkušenosti z povodní, které kraj předloni postihly, a kde právě rybníky zabránily daleko větším škodám. Přítomni spolu s hejtmánem Jiřím Zimolou proto byli i zástupci krajského záchranného systému. Zvláště při současných prudkých změnách počasí jako je sucho nebo přívalové deště tak mimoprodukční funkce rybníků získávají další rozměr.

Účet přemnožených kormoránů: škody za 142 milionů

Na víc než čtvrt miliardy korun vyčíslilo Rybářské sdružení ČR a Český rybářský svaz škody, které na rybách v roce 2014 způsobili jejich predátoři, kteří jsou v české přírodě chráněni. Nejvíce, 142 milionů, se na nich podílela tažná populace kormorána velkého. Další 17 milionů připadá na hnízdící kolonie kormoránů.

Firmy působící v Rybářském sdružení loni celkem odepsaly 158,3 milionů korun, o 20 milionů víc než o rok dříve. Organizace Českého rybářského svazu pak 85 milionů korun. Škody

na produkci ryb tedy stoupají do astronomických výšek. Významně se na nich podílejí ještě volavky popelavé, necelých 43 milionů, a vydry říční 58 milionů Kč. Rybami se živí také norek americký, volavka bílá, čáp černý a ledňáček říční. Bobr evropský zase poškozuje vodohospodářská díla.

Rybožraví predátoři do přírody patří a ryby jsou jejich přirozenou potravou. Vymknou-li se však jejich stavy kontrole, vymknou se kontrole i škody na obsádkách rybníků. „Omezit devastující škody by mohlo

snad jen vyjmutí chovných rybníků z VKP a povolení odstřelu bez omezení alespoň na deset let. Při počtu několika milionů kusů v Evropě se na stavy, které by byly jen ozdobou krajiny a škody by byly akceptovatelné, dostaneme za dalších třicet let. Jen lovem nelze nikdy predátory zcela vyhubit, protože příroda je kouzelná právě ve své přizpůsobivosti a v neuvěřitelné vitalitě druhů,“ říká Ing. Ladislav Vacek, ředitel Rybářství Chlumec nad Cidlinou a viceprezident Rybářského sdružení ČR.

Podle Ing. Ladislava Štercla

z Rybářství Kardašova Řečice lze omezit škody tak, aby to mělo za daného stavu populace smysl, už jen bezodkladným přijetím a plněním globálního eradikačního přístupu k druhu *Phallacrocorax carbo*, sp.

„Čísla ukazují, že produkční rybníky jsou až ti poslední, co mohou něco ovlivnit, přestože na jejich bedra padá většina škod, které na obsádkách rybníků vzniknou,“ říká Ing. Martin Urbánek, Ph.D., asistent ředitele Rybářského sdružení.

(Pokračování na straně 2)

Českým rybníkům loni dominoval opět kapr. Produkce byla průměrná

Tržní produkce ryb se v České republice v roce 2014 meziročně zvýšila o 777 tun na 20 135 tun. Nárůst ale vycházel z užšího základu předloňského, povodněmi poznamenaného roku 2013, kdy se v zemi vylovovalo 19 358 tun ryb. „Odhadovali jsme, že loňská produkce tržních ryb v Česku dosáhne 20 200 až 20 500 tun. Konečná je tedy ještě o něco nižší a z hlediska posledních let je průměrná,“ uvedl RNDr. Michal Kratochvíl, Ph.D., ředitel Rybářského sdružení ČR na jeho květnovém zasedání, kde výsledky poprvé představil.

Hlavní podíl opět připadl na rybářské společnosti, zastřešené Rybářským sdružením ČR. Ty hospodařily na 35 328 hektarech vodní plochy, tedy 86 procentech rybníků, a zajistily 87,3 procenta produkce, tedy 17 580 tun.

Mezi druhy tradičně dominoval kapr, který se na celkové produkci podílel 17 833 tunami, tedy 88,6 procenty. Meziročně to znamenalo zvýšení produkce o 1024 tun.

Za ním následovaly býložravé ryby tolstolobik (442 tun, 2,2 %) a amur (337 tun, 1,7 %). Jejich produkce se ale loni snížila o 113 tun na 779 tun (3,9 %). Důvodem byla především likvidace násad těchto druhů rybožravými predátory.

Mírně se rovněž snížilo zastoupení lososovitých ryb z 3,5 na 3,4 procenta. Těch se vylovovalo 692 tun. Potěšilo, že přes výskyt VHS

v letech 2013 a 2014 došlo pouze k mírnému poklesu produkce pstruha duhového ze 439 na 420 tun. Naopak mírně vzrostla produkce sivena z 237 na 266 tun. Ředitel Rybářského sdružení ČR připomněl, že domácí produkci je třeba posuzovat i v souvislosti s dovozy. Například loni se do Česka dovezlo 2 123 tun lososovitých ryb ať již živých, mražených či chlazených či ve formě filet. Na udici se vylovovalo 3 812 tun ryb, z nichž kapr tvořil 78 % úlovků (2 955 tun). Naopak z Česka se vyvezlo 8 407 tun živých ryb v hodnotě 456,1 milionů korun.

Účet kormoránů: škody za 142 milionů

(Dokončení ze strany 1)

Jeho snahou proto je alespoň postupně rozšířit opatření obecné povahy na všechny kraje. Dále usilujeme zejména o prodloužení odstřelu predátorů do konce dubna, tedy měsíce, kdy probíhá nasazování rybníků. „Je to složité, trvá to velmi dlouho, ale je to jedno z drobných řešení. Než se ryby rozplavou, často je totiž predátorů hned sloví,“ uvedl Martin Urbánek.

Nejde přitom pouze o český, ale evropský problém, neboť migrující kormoráni neznají hranic. Jejich počet rybářů u nás odhadli na víc než 16 tisíc jedinců, a proto požadují razantní řešení, neboť pro některé firmy mohou být brzy škody likvidační. Pak by mohly nastat právní bitvy se státem o náhradu škody. První takové případy už také existují.

Produkce tržních ryb v České republice 2007 - 2014

(v tisících tunách)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkem	20 447	20 395	20 071	20 420	21 010	20 763	19 358	20 135

Kolowratské rybí hody, jak za zákazníkem

Opočno

Správa Kolowratského rybářství v květnu uspořádala Kolowratské rybí hody na sádkách v Opočně. Součástí programu byl prodej živých a uzemyňovaných ryb a rybích specialit. Kromě toho si mohli lidé chytit na prut vlastního pstruha v jednom z manipulačních rybníčků. Prohlédnout si bylo možné trofejního zlatého sumce a kapry. Pro děti byla připravena ukáзка dra-

vých ptáků a několik aktivit na poznávání přírody. „Příprava chce své, ale akce se povedla nad očekávání. Přišlo na 500 návštěvníků, kteří nakoupili a posléze i snědli víc, než jsme předpokládali,“ uvedl Ing. Václav Kalenda, šéf správy Kolowratského rybářství.

Cíl byl podobný jako při jiných rybářských slavnostech - podpořit vztah veřejnosti k rybníkářství a nabídnout jí ryby v době, kdy jsou tržby z prodeje ryb minimální.

Sádky v Opočně navštívilo na pět set lidí.

Mezinárodní organizační výbor zve české chovatele ryb na

3. ročník mezinárodní konference

- VODŇANY**
3. a 4. září 2015
- Rámcový program:
- Hodnocení a dopad legislativy EU v oblasti ochrany přírody
 - Genetické zdroje a šlechtění ryb
 - Marketing
 - Choroby ryb a léčba
 - Nové příležitosti a výzvy v produkci ryb

Pořádají:

Rybářské sdružení ČR a Fakulta rybářství a ochrany vod JU
Oficiální jednací jazyky: angličtina, němčina a čeština
Očekávaný počet účastníků 120 / Místo konání: MEVPIS Vodňany
Registrační poplatek: zdarma
Registace: carpconference@frov.jcu.cz, web: frov.jcu.cz/carpconference

Pavel Kozák, ředitel Výzkumného ústavu rybářského a hydrobiologického, získal titul profesora a říká:

Hlavně za něj vděčím rakům. Díky jejich výzkumu u nás vznikl zcela nový obor

Doc. Ing. Pavel Kozák, Ph.D. ředitel Výzkumného ústavu rybářského a hydrobiologického, přidal v květnu ke svému jménu nejvyšší akademický titul profesora. U něho také rozhovor začal.

Z jaké oblasti je vaše „profesura“?

Moje oblasti jsou tři - je to výzkum raků, zahrnující biologii, chov, nemoci. Druhou jsou říční druhy ryb jako je parma, podustev nebo ostroretka, jejich odchov a výtěr v kontrolovaných podmínkách. A třetí jsou léta věnovaná omega 3 mastným kyselinám kapra. Ale samozřejmě hlavně šlo o raky. Děláním je dvacet let a je to moje srdcevní záležitost. Vlastně celou dobu, co jsem ve výzkumu.

(Ve své pracovně ukáže na vy-preparované raky na zdi a říká: Ph.D. to je rak signální a Doc., to je rak pruhovaný. Titul Prof., to by zde měli být spíš fotky studentů za to, že mi umožnili v Česku vytvořit nový obor „rakařství“, známý ve světě jako astakologie.)

Loni jste se stal členem výkonného výboru Mezinárodní organizace astakologů. Potěšilo vás to?

Považuji to za známku toho, že co dělám, je uznáváno i evropsky a snad trochu i světově. Dobré renomé máme třeba v Turecku, kde už několik let velmi intenzivně spolupracujeme při ochraně akvakultury raků. Myslím, že i tady naši školu už uznávají.

Jak jste se k nim dostal?

Náhodou. Stejně jako na ústav. Měl jsem po vojně, bydlel v Protivíně a jako mladý zemědělský inženýr jsem hledal práci. Tak mě napadlo zajet do Vodňan a zeptat se v ústavu. Přijímali technika, tak jsem nastoupil.

Začínal jste u raků?

To bylo o něco později. Věděl jsem, že jako „zemědělec“ nemohu znalostí „rybářů“ nikdy stačit a tak jsem hledal něco, co nikdo nedělal.

Profesor Pavel Kozák s rakem signálním, jehož monitoring srdeční aktivity je základem patentu, který umožňuje touto neinvazivní metodou sledovat kvalitu vody. Rak na její změnu totiž, na rozdíl od ryb, reaguje okamžitě.

Proč jsou raci tak důležití? Co nám signalizují?

Lidé si je spojují s čistou vodou. Náš výzkum je ale zaměřen na nepůvodní druhy raků, kteří v naší přírodě škodí. Ať již přenosem račího moru na původní druhy, na který naši raci nejsou imunní a pak také přímým tlakem. Nepůvodní druhy mají proto celkový negativní vliv na biodiverzitu volných vod.

Jak se k nám dostali?

Samozřejmě díky lidem. Rak pruhovaný byl v roce 1890 dovezen na pomezí Polska a Německa, odkud se dostal k nám. Rak signální byl přivezen na chov do Švédska v letech 1959-1960, k nám pak v roce 1980. Rak červený se do Evropy dostal v 70. letech. Zajímavostí je, že v současné době tvoří 90 procent z raků využívaných v gastronomii a nejvíce je produkován v Číně, byť je původem také z Ameriky jako oba předchozí.

Škodí v rybníce nebo žijí s rybami v harmonii?

Rozhodně neškodí. Je-li zde polointenzivní, intenzivní chov, rak nemá šanci zde žít. Škodí mu vyšší obsádky, lovení, zimování. Za to rybníky dvouhorkové nebo s extenzivní obsádkou mu prospívají. Račí populace čistí vodu od nejrůznějšího listí a je-li zde velká populace, vodu doslova přečistí. Rak má v přírodě svůj význam a v přednáškách to zdůrazňuji. A také, aby byl zachován zdravý selský rozum u ochrany a hospodaření. Aby nepřevládla „zelený“ pohled, tedy, aby se raci v rybníce, když se v něm objeví, nechránili za každou cenu na úkor hospodaření. Rybáři pak mají pocit, že jsou ohroženi, zamlčí to nebo jeho populaci nepodporují. To je škoda. Opravuje-li se hráz, lze račí populaci uchovat a pak vrátit zpátky. Věřím, že až noví odborníci přijdou do ochranné sféry, nebudou tak kategoričtí. Vždy bude zbytková populace raků na to-

ku a v různých vodních nádržích. V hospodářském rybníce se za každou cenu nemusí podporovat, protože zde nemá šanci.

Jsou dnes raci víc ohroženi?

Na některých místech určitě. Je třeba je chránit, ne ale zakonzervovat. Součástí aktivní ochrany je umělý chov, vysazování ve vhodných lokalitách jako jsou lesní rybníky. Tam se však sami nedostanou a člověk je tam musí vysadit.

Čeho si ve vědecké, výzkumné práci ceníte?

U raka pruhovaného jsme objevili, že je schopný se za určitých podmínek rozmnožovat partenogeneticky bez přítomnosti samic. Došli jsme k tomu vlastně náhodou, jak to někdy bývá, když vědec něco zkouší a najednou na něco přijde... Cení si i výstupu, spojených s omega 3 mastnými kyselinami u kapra. I když ho produkční rybáři podceňují nebo z něho mají strach.

Čím vás ta práce zaujala?

Mohla by to být šance k další propagaci jejich produktů. Když jsme s výzkumem začali, cílem nebylo vyvinout speciálního kapra s lepším složením omega 3 mastných kyselin, ale „pouze“ potvrdit prospěšnost konzumace kapřího masa na zdraví člověka. Dnes to budí úsměv, ale ještě před sedmi, osmi lety, to bylo „tabu“. Žádný lékař to nechtěl potvrdit. Až jsme to klinickými testy ověřili u kapra, vlajkové ryby českých rybářů. Také neexistoval standard kvality kapra - liší se podnik od podniku, rybník od rybníku. Měl od tří, pěti až po dvacet procent tuku, jeho kvalita je různá. Nešlo vzít kapra a začít ho dávat pacientům. Proto jsme museli vytvořit kapra „standard“. A to lze jen krmením se známým a vyváženým obsahem živin a danou technologií krmení. A to se podařilo. Takový kapr je pak kvalitou omega 3 mastných kyselin často srovnatelný se struhem nebo lososem.

(Pokračování na straně 7)

4 | ROZHOVOR

Ing. Pavel Pojer, ředitel Odboru Řídicí orgán OP Rybářství v rozhovoru říká:

Věřím, že máme realistické cíle v souladu s potřebami českého rybníkářství

Operační program Rybářství 2014 - 2020 má nového ředitele. Stal se jím Ing. Pavel Pojer, který působil na Ministerstvu zemědělství a ve funkci nahradil Renátu Komikovou. Zeptali jsme se ho:

S jakými prioritami jste do nové funkce nastoupil?

Mým hlavním cílem je zahájit čerpání nového OP Rybářství 2014 - 2020, hledat možnosti, jak zjednodušit administraci pro žadatele a příjemce podpory a také zajistit, aby se úspěšně dočerpala a uzavřel předchozí OP Rybářství 2007 - 2013.

Můžete v této fázi ještě program ovlivnit, nebo už je jeho nastavení definitivní?

Podoba nového OP Rybářství je již definitivní a v současné době očekáváme oficiální schválení Evropskou komisí. Prostor pro změny je možný v průběhu implementace, tedy v rámci zavádění tohoto Operačního programu do praxe. Implementaci v současné době intenzivně připravujeme.

Jak jste s jeho přípravou spokojen?

Nový OP Rybářství byl připraven v souladu s Víceletým národním strategickým plánem pro akvakulturu a ve spolupráci s partnery a především s rybníkářskou veřejností. Věřím, že jeho cíle jsou nastaveny realisticky a jsou v souladu s potřebami rybníkářství v Česku.

Kdy se spustí první kolo? Jakých oblastí se bude týkat?

První příjem žádostí předpokládáme už na přelomu září a října. Opatření vyhlášená v prvním kole budou zaměřena na inovace, produktivní investice do akvakultury, recirkulační zařízení a průtočné systémy s dočišťováním a podporu zpracování ryb. V tomto termínu bude také vyhlášeno opatření na podporu vysazování úhoře říčního.

Už víte, kdy by pak následovala kola další?

Další kolo bude na jaře 2016. Předpokládáme, že každý rok proběhnou dvě kola příjmu Žádostí o podporu.

Změní se administrace projektů? Od rybníkářských firem lze slyšet, že je někdy zbytečně složitá. Lze s tím něco udělat?

Ministerstvo zemědělství spolu se Státním zemědělským intervenčním fondem připravilo plnou elektronizaci příjmu žádostí o podporu pomocí Portálu farmáře. Elektronické bude i rozhodnutí o poskytnutí dotace. Pravidla také obsahují nová hodnotící kritéria, podle nichž se budou jednotlivé projekty posuzovat. U opatření pro Inovace a Recirkulační zařízení a prů-

točné systémy s dočišťováním bude hodnocení projektů provádět navíc hodnotící komise složená z odborníků v oblasti akvakultury.

Novinkou je vyšší poměr 50:50. Neodradí to rybáře od podávání žádostí?

Míra podpory je dána právními předpisy Evropské unie. V případě, že je projekt kvalitní a ekonomicky udržitelný, není pro něj nižší míra podpory rozhodujícím faktorem. Navíc nižší míra podpory umožní podpořit více projektů. Věřím, že nižší míra podpory bude také klást větší nároky

na žadatele a přinese tedy kvalitnější projekty.

Program vedle rozvoje udržitelného chovu ryb a zajištění produkce kapra podporuje zavádění intenzivních chovů, které by měly zvýšit produkci lososovitých ryb. Znamená to, že tradiční české rybníkářství zažije historickou změnu?

Nemyslím si, že přímo historickou změnu, nicméně určitě se jedná o nový a důležitý směr v akvakultuře. Tradiční rybníkářství bude mít v Česku vždy své pevné místo a intenzivní chovy ho budou zpočátku doplňovat a později se podle mě stanou rovnocenným oborem sladkovodní akvakultury. Za hlavní výhody intenzivních chovů pokládám rovnoměrnost dodávek ryb na trh, větší druhovou různorodost a menší nároky na chovný prostor.

V minulém období se z OP Rybářství financovala reklamní kampaň na podporu nízké tuzemské spotřeby sladkovodních ryb. Chystá se něco podobného?

V programovém období 2014 - 2020 počítáme také s propagačními kampaněmi na spotřebu a podporu sladkovodních ryb. Podoba tohoto opatření však bude proti období 2007 - 2013 jiná. Plánujeme totiž větší množství menších, tedy i lépe zacílených akcí.

FEAP jednal ve Španělsku. Češi zde upozornili na škody

Přes 50 delegátů rybníkářských asociací z Evropské unie a Norska, které jsou členy Federace evropských producentů v akvakultuře (FEAP), jednalo koncem května ve španělské La Coruně. Rybníkářské sdružení ČR zastupoval prezident Ing. Jan Hůda, Ph.D. a ředitel RNDr. Michal Kratochvíl, Ph.D. Během dvou dnů se diskuze točila především okolo dvaceti-letého výročí založení FEAP a činnosti, kterou pro své čle-

ny zajišťuje. Rybníkářské sdružení ČR patří mezi několik málo organizací, které jsou jeho členy od počátku.

Zpráva o stavu produkce za rok 2014 a následná diskuze ukázaly, že rybožraví predátoři jsou zásadní příčinou poklesu nebo stagnace produkce ryb v rybnících a tento nepříznivý stav trvá nebo se prohlubuje. Jednání sladkovodní komise se zaměřilo na možnost otevření evropské směrnice o ptáčích

a směrnic o stanovištích, jejichž vhodnost, účinnost a soulad s cíli a naplňováním ochrany přírody v Evropě v současné době Evropská komise prozkoumává a obě tyto směrnice mohou být posléze v případě nesouladu s jejich naplňováním revidovány. FEAP se proto pustil do příprav důkazů pro Evropskou komisi, jakým způsobem se obě směrnice promítají do problematiky produkčního rybníkářství v celé Evropě.

Čeští zástupci objasnili provázanost obou směrnic s ochranou volně žijících ptáků, jako jsou právě kormoráni a volavky, způsobující značné škody na rybách. A také zvláště chráněnými živočichy bobrem evropským a vydrou říční podle zákona o ochraně přírody a krajiny, který je legislativním nástrojem pro uplatnění a implementaci cílů těchto směrnic na národní úrovni.

V Českých Budějovicích se ryby chovají už 558 let. Dnes se o ně stará městská společnost Lesy a rybníky

Letos jubilující České Budějovice, založené právě před 750 lety, by mohly mít klidně ve značce i ryby. Jejich chovu se město věnuje už od roku 1457, kdy mu Jiří z Poděbrad udělil právo zakládat na svých pozemcích rybníky. Dnes se o ně na 654 ha stará společnost Lesy a rybníky města Českých Budějovic.

České Budějovice

Jako první vznikl, dnes již zaniklý, Krumlovský rybník před Rožnovskou bránou, v roce 1460 se začalo se stavbou Černického a postupně pak přibyla řada dalších. Motivace byla jednoduchá. Vesměs křesťanská společnost dodržovala postní období, v nichž lidé jedli především ryby. Proto také výnosy z prodeje ryb patřily k největším položkám městských aktiv. Třeba v 16. století plnily příjmy z rybníků městskou kasu ze 14 procent a po příjmech za sůl (26 %) byly největší. Tedy i před výnosy z prodeje piva, které pokrývaly 11 procent příjmů obecního rozpočtu.

Během staletí mnohé rybníky při dalším rozvoji města zanikly, i tak nyní společnost Lesy a rybníky města Českých Budějovic obhospodařuje 654 ha vodní plochy a 83 ha pozemků, patřících k rybníkům. Ročně se z nich vyloví na 230 tun tržních ryb pro domácí i zahraniční trh. Vedle historického rybníčního majetku firma hospodaří na historickém lesním a zemědělském majetku města Českých Budějovic. Výměra lesních porostů činí 1814 ha a zemědělské půdy 170 ha.

„Produkce ryb je stabilizovaná. Zhruba desetinu prodáme v naší firemní prodejně ryb a zvěřiny, zbytek většinou prostřednictvím obchodních společností nebo přímým prodejem do zemí Evropské unie,“ říká vedoucí rybářské výroby Ing. Pavel Oberreiter. S ním se o tuto produkci stará desítky z padesáti lidí, kteří ve firmě pracují. Městské rybníky, ležící uprostřed velkých firem z Hluboké nad Vltavou a Třeboně, jsou v nejbližším okolí jihočeské metropole většinou ploché a mělké. Napří-

Vedoucí rybníčního hospodářství Ing. Pavel Oberreiter a ředitel společnosti Ing. Josef Schoř u manipulačních rybníčků.

klad rybník Černiš má průměrnou hloubku pouze 37 centimetrů.

„Už na rybářské škole se učí, že jakmile si ryba nenajde hluboké místo na chlazení, její přírůstky jsou malé. A právě to nás v této soustavě vrbenských rybníků provází. I kdybychom je ještě zbavili nánosů bahna, kterého v nich ale mnoho není, příliš si nepomůžeme. Stále jsme na rovině a kubaturu těchto vodních ploch výrazně nezvýšíme,“ vysvětluje Pavel Oberreiter.

V Českých Budějovicích je sice ulice Na Sádkách, ale sádky, které jí daly jméno, tu už řadu let nejsou. Bylo jich čtyřadvacet a byly zrušeny poté, co na Vltavě ve Větní spustili papírnu, a voda z řeky byla nepoužitelná. Zlatou stoku, která napájela sádky a soustavu Vrbenských rybníků, pohltila městská výstavba.

Společnost Lesy a rybníky města Českých Budějovic má historické sádky pouze v obci Lhotka u Oleš-

nice. Proto v roce 2000 vznikly nové manipulační rybníčky Šnejdlík u Haklových Dvorů s kapacitou až 150 tun tržních ryb. Napájeny jsou vodou z rybníků Houženský a Starý Haklovský. Tržní ryba se zde tedy vlastně loví dvakrát.

„Výhodou ale je, že přímo z rybníka je ryba čerstvá a nepoškozena. Řadu let se přemýšlelo, kde nové sádky vybudovat, ale možnosti momentálně nevidíme, protože chybí vhodná lokality s vodou a spádem. Vlastníme třeba pozemek u Vltavy nad jezem v Českém Vrbném, kde se připravoval projekt sádek z vítkovických sil, ale Povodí Vltavy nepovolilo průtlak hrází. Ta by se musela rozebrat a postavit nová. A to je kvůli vysokým finančním nákladům nereálné,“ vysvětluje šéf rybářské výroby.

Současná společnost Lesy a rybníky města Českých Budějovic

vznikla v květnu 1996, kdy se stala pokračovatelem Správy lesů a rybníků. Ta se od roku 1992, kdy se městu vrátil historický rybníční majetek, o něj starala a za jeho finanční podpory rybníky oživila, nasadila a začala na nich hospodařit.

Předtím celých 40 let, od znárodnění Městských lesů a statků v roce 1951, bylo rybníční hospodářství součástí nejdříve Československých státních statků a později Státního rybářství České Budějovice a Státního rybářství Hluboká nad Vltavou. To na přelomu 80. a 90. let produkovalo na městských rybnících o výměře 670 ha ročně 290 tun tržních ryb a 140 tun jatečné vodní drůbeže. Současné městské rybníční hospodářství má téměř uzavřený odchovný cyklus díky vlastnímu přirozenému výtěru kapra. Ten také tvoří hlavní chovaný druh.

Další podnikatelské aktivity pak vytvářejí další produkci. Firma ročně ve svých lesích vytěží 9000 m³ dřeva, na statku Koroseky vyprodukuje 350 tisíc litrů mléka. Ve dvou honitbách, Černiš a Lhotka u Olešnice zase chová zvěřinu. Hlavními lovenými druhy jsou kachna divoká a bažant obecný. Odchovávaní jsou uměle a pak vypouštěni do honitby. Loví se ale i zvěř srnčí, dančí a černá. Lesy a rybníky města Českých Budějovic, s.r.o. jsou ve výhradním vlastnictví města, jehož rada zastupuje vlastníka v působnosti valné hromady. Hospodaření firmy je na rozpočtu města nezávislé.

Starohaklovský rybník

Organický chov kapra a jeho perspektivy v ČR

Jan Gracík,

Fakulta rybářství a ochrany vod
Jihočeské univerzity

České Budějovice

Organická akvakultura se stává stále významnější součástí chovu vodních živočichů, včetně ryb, i produkce vodních rostlin. To lze přisuzovat narůstajícímu environmentálnímu a ekologickému chápání produkce potravin. Tyto nové komodity považují spotřebitelé za bio produkty, které při výrobě nezatěžují nadměrně životní prostředí a respektují 4 základní principy organické akvakultury (OA), (Lembo, 2014):

Princip zdraví, kde OA udržuje a zvyšuje zdraví půdy, rostlin a všeho živého na planetě Zemi.

Princip ekologie, kde OA je založena na živém a prosperujícím ekologickém systému a pomáhá jej udržovat v dobré kondici (welfare).

Princip spravedlnosti, kde OA klade důraz na vzájemně výhodné vztahy mezi životním prostředím a životní příležitostí v něm žijících organismů.

Princip péče, kde OA poskytuje zodpovědný způsob ochrany zdraví a životního prostředí nejen pro stávající, ale i pro budoucí generace.

Certifikát a ochranné známky organického chovu ryb

Podmínky organického chovu jsou stanoveny podle certifikátu, který vydává příslušná instituce. Certifikát přesně definuje jednotlivé druhy a kategorie ryb, včetně případného zpracování, které musí být v souladu se stanovami pro organický chov. Dále stanovuje podmínky uvádění na trh, tedy, že daný produkt musí být viditelně označen ochrannou známkou, která deklaruje původ z organického chovu.

Podmínky organického chovu ryb

U obsádky ryb je nutné dodržet, aby původ daného druhu ryb byl z certifikovaného chovu (100% platné od roku 2015), který musí splňovat tato hlavní kritéria:

Reprodukce bez použití hormonálních přípravků - lze ale uměle zvyšovat teplotu.

Vyloučení genetických modifikací (GMO, polyploidie, hybridizace, klonování).

Technologie chovu bez aplikace chemických přípravků (insekticidy, herbicidy).

Organické hnojení pouze do max. 20kg N/ha - musí být doloženo kdy a jak bude aplikováno.

Vyloučení alopatických léčiv (při použití více než 2 krát do roka nelze chov považovat za organický).

Aplikace krmiv splňujících podmínky certifikace - bez rybí moučky a rybího oleje, růstových přípravků a syntetických aminokyselin.

Krmné dávky limitované produktivitou rybníka - přesně stanovená obsádka ryb.

Limitovaná hustota obsádky - pro kapra max. 1500 kg/ha při hloubce vody v rybníku 1 m.

Usmrcení pro zpracování - pouze elektrošokem nebo úderem tupým předmětem.

Kritéria pro organický chov se pravidelně dokládají a kontrolují nezávislými - státem kontrolovanými organizacemi, minimálně jednou ročně místní kontrolou. Dalším kritériem pro udělení certifikace je nutnost znát a doložit tzv. původ vody, která do rybníka přitéká, pokud je stálý přítok nutný. V praxi to znamená vytvořit plán, který vyhodnocuje spádové přítokové oblasti pro potenciální kontaminaci - komerční čistírny odpadních vod, výrobní kapacity na daném toku apod. (Mössmer, 2014). Veškeré komodity, které vstupují, podílí se a ovlivňují organický chov ryb, musí splňovat daná kritéria, musí být certifikována podle stejných kritérií a norem. Teprve tehdy

lze takový chov ryb považovat a zároveň certifikovat jako organický chov ryb.

Názory odborníků z rybářské praxe z Česka a Rakouska

Zavedení organického chovu v České republice v podmínkách českého produkčního rybářství: Z hlediska stavu organického chovu kapra v Česku se v současné době na jeho území nenachází žádný certifikovaný producent organického chovu ryb a zavedená rybářství se zatím k organickému chovu kapra nepřipravují.

Z pohledu prodeje, praxe a distribuce živých ryb a rybích produktů se k organickému chovu kapra v Česku zatím neschyluje a není ani nastaven žádný dohledný časový horizont nebo plán zavedení, kdy by mohl být realizován takto koncipovaný chov.

Zavedení organického chovu kapra je prozatím nepravděpodobné, zejména kvůli nízké kupní síle obyvatel. Možný je však organický chov u malých chovatelů ryb, kteří se budou chtít odlišit od konkurence a budou schopni získat dostatek bio vstupů, hlavně krmiva pro chov ryb.

Zavedení organického chovu v Česku - ekonomické aspekty:

Odhady ceny organického kapra se pohybují od minimálně 30% navýšení ceny po 130 Kč až 150 Kč za 1 kg živé hmotnosti. V Rakousku se organický kapr (Biokarpfen) prodává za 15 EUR (vykuchaný bez ploutví) až 29 EUR (filety) za kilogram. Získání adekvátně vzdělaných pracovníků v oboru by bylo spojeno s odpovídajícím ohodnocením, zvýšenými náklady na produkci či pravidelným školením. To jsou další náklady, které by se promítly do konečné ceny organického kapra.

Je zřejmé, že uvedení organického kapra jako produktu na náš trh by se orientovalo na konzumenty, preferující takto odchované ryby nebo z ekonomicky silnějších vrstev obyvatel.

Celý proces odchovu organického kapra by trval minimálně 3 roky (K₃) - nemalé investice při dlouhodobém efektu bez záruky návratnosti.

Závěr

V práci byly na základě komunikace s rybářskými odborníky a veřejností prostřednictvím dotazníků hodnoceny perspektivy organického chovu kapra v Česku. Nejvýznamnější problémy se především projevují v souvislosti se slabší tržní silou obyvatel, stavem na tuzemských trzích s rybami a možnou devalvací produktu - běžně produkovaného kapra.

Názory veřejnosti, plynoucí z dotazníků, ukazují poměrně nízkou úroveň obecného povědomí o organickém chovu (biopotravínách). Příznivým aspektem je zájem a ochota se o této věci víc dozvědět, případně angažovat. Přestože český konzument považuje organickou rybu za drahý produkt, má důvěru v certifikující instituce a preferuje dobrou kvalitu, kterou předpokládá jak u chovů ryb, včetně organických, tak u ryb z volných vod a považuje ji za podmínku pro udržitelnou rybářskou produkci.

Organický chov kapra se řadí do nových technologií chovu ryb, který byl implementován teprve nedávno a je zaveden v řadě evropských zemí. Z celkových výsledků ankety, vyhodnocení názorů rybářských odborníků z Česka a Rakouska, informací o podmínkách takto koncipovaného chovu z dostupných zdrojů a literatury lze vyvodit, že v současné době není příliš reálné uvažovat o zavedení a uplatnění organického chovu kapra v podmínkách českého produkčního rybářství. Nicméně, relativně dobré vědomosti a zájem spotřebitelů o biopotraviny (organic food) tuto možnost v budoucnu nevyklučují.

Na rybářské škole ve Vodňanech mají první absolventy studijního zaměření Vodní stavby v rybářství

Vodňany

Přestože Střední rybářská škola ve Vodňanech si za pár let připomene sto let existence, teprve letos na ní poprvé maturovali žáci z jiné specializace, než je Chov ryb. Stalo se jím zaměření Vodní stavby v rybářství, otevřené právě před čtyřmi lety v rámci studijního oboru Rybářství.

„Letos jsme tak měli poprvé dvě třídy u maturit. Pomyšlně jsme tak završili jednu etapu, kdy jsme s novým odvětvím museli všechno vybudovat od nuly - připravit vzdělávací plán, zajistit pedagogy, učební pomůcky, otevřít speciální učebnu a vytvořit učebnice. Bylo s tím hodně starostí, ale velmi dobré výsledky maturit byly odměnou všem, kteří se o otevření nové specializace zasloužili,“ říká Ing. Karel Dubský, ředitel školy.

Nová skupina absolventů „vodních staveb“ by měla mít širší uplatnění na trhu práce, než má tradiční obor Chov ryb, neboť možnosti se nabízejí nejen u rybářských firem, ale v celém vodním hospodářství, včetně státní správy. „Zaregistroval jsem i přihlášky na bakalářské vysokoškolské obory jako jsou pozemkové úpravy nebo tvorba a ochrana krajiny. To mě potěšilo, protože se tím naplňuje smysl našich představ,“ dodává ředitel. Díky této specializaci vznikly i nové publikace Recirkulační systémy, Chov

Na takřka stoleté vodňanské rybářské škole letos poprvé maturovali žáci dvou tříd. Tedy specializací Chov ryb a Vodní stavby v rybářství. Její součástí byla i praktická část v učebně vodních staveb nebo v terénu, kde žáci museli zvládnout práci s hydrometrickou vrtulí.

ryb v rybnících, Vodní hospodářství, Pozemní stavitelství, Stavební materiály a konstrukce, Protipovodňová opatření. Ty dostali žáci zdarma. Nyní škola sama svým nákladem připravuje druhá vydání titulů Recirkulační systémy, Chov ryb v rybnících, Vodní stavby, které zájemcům zašle na dobříku.

Dlužno ale dodat, že specializace Chov ryb stále na škole zůstává dominantní a o její studium je větší zájem. Zatímco v prvním ročníku bude od září tato třída plná, třídě vodního hospodářství bude nejspíš do maximální kapacity několik žáků ještě chybět. Což je problém více středních škol a odborných učilišť, protože populační

křivka stále ještě u patnáctiletých zaznamenává slabší ročníky. Ale i to se časem změní, jak ukazuje absolutní nedostatek míst v českých předškolních zařízeních.

Letošní novinkou byla i spolupráce s Krajským školním hospodářstvím, které žákům zajišťuje odbornou praxi. „Po roce spolupráce, kdy zaniklo Školní rybářství Protivín a vznikla nová organizace, je vidět, že to byl dobrý krok i ve prospěch žáků. Nové vedení totiž investuje do moderních technologií, rekonstruuje sádky, chystá výstavbu zpracovny ryb, pro dopravu žáků pořídilo nový minibus. Prostě jsou to změny, odpovídající třetímu tisíciletí. Mají-li se žáci dobře profesně připra-

vit, musí i při povinných praxích pracovat na moderním zařízení,“ poznamenává Karel Dubský. Praxi zde neabsolvovali jen budoucí rybáři, ale některé typy praxí zde měli také žáci specializace vodní stavby, třeba při údržbě stok a rybníků nebo zvládání stavebních činností.

Vedle výuky vodňanská škola prošla i viditelnou vnější změnou. Stal se jí nový, 150 metrů dlouhý železný plot s podezdívkou za zhruba dva miliony korun. Během krátké doby by se mělo dostat i na fasádu, aby škola při oslavách 100 let existence i svým vzhledem potvrdila pověst centra moderního vzdělávání a výchovy středoškoláků.

Pavel Kozák: Za titul profesora vděčím hlavně rakům

(Dokončení ze strany 3)

Proč by pak z něho měli mít produkční rybáři strach?

Bojí se, že by jim „omega“ kapr podkopával jejich vlastní, zavedenou značku a kanibalizoval ji. Já si myslím, že pokud se tento produkt vhodně uchopí, bude ji naopak doplňovat. Každý kapr má omega 3 mastné kyseliny, ale v různém množství. Příkrmováním prekurzory omega 3 mastných kyselin, obsaženými napří-

klad ve lnu a řepce, si je pak kapr vytvoří v potřebném množství. Pravda, příkrmování naší směsí je nákladnější než obilovinami, obsádka rybníka nemůže být tak vysoká a krmení granulemi vyžaduje náročnější obsluhu než obilovinami, ale přesto si myslím, že ta cesta je správná.

Znamená to, že rybáři o ně nemají zájem?

Jak kteří. U některých firem byla reakce pozitivní. Poskytli jsme

tři licence, ale spíš platí, že praxi vyhovuje konzervativnost. Větší firmy jsou založené na velkém množství, exportu, vánočním prodeji. Řeknou vám: biorajče také není o tolik lepší než obyčejné rajče... Ale v maloobchodě je už poměrně silná skupina spotřebitelů, kteří na kvalitní potraviny slyší a jsou ochotni si za ně připlatit. Prodejci omega 3 kaprů ale tvrdí, že ho neprodají tolik, kolik by si představovali. Šanci proto vidím v menších producentech,

kteří na tom založí image a vloží do projektu celou svou produkci. Chce to ale práci a marketing. S takovým kaprem musí jít informace, co je zač, co má od něho zákazník očekávat.

Jednáte o poskytnutí licence?

Jednáme v Česku, kde máme patent registrovaný. Zatím jsme ho na evropskou úroveň nerozšířili, protože jsme chtěli podpořit našeho kapra, jeho kvalitu a pomoci zvýšit tristní spotřebu ryb u nás.

Stát chce vytvořit chráněnou Třeboňskou rybníční krajinu a zapsat ji v UNESCO. Rybáři nejsou nadšeni

Rybářství Třeboň Hld. by se mohlo stát první produkční firmou z oboru, která by hospodářila na rybnících, chráněných UNESCO. Z té myšlenky zde ale nejsou nadšeni.

Třeboň

„Smyslem podnikání je zisk. Ten umožňuje rozvoj, investice, slušnou mzdu pro zaměstnance. Obávám se, že další omezení by nás citelně poškodilo. Už teď máme řadu rybníků ve státem chráněných přírodních rezervacích, a tedy horší podmínky k podnikání. Kdo by nám platil náhrady za ušlé zisky?“, ohradil se proti záměru Jan Hůda, předseda představenstva Rybářství Třeboň Hld. při květnové návštěvě ministra životního prostředí Richarda Brabce v regionu.

Ministerstvo kultury ve spolupráci s Národním památkovým ústavem zde zamýšlí na 300 km² vyhlásit krajinnou památkovou zónu s názvem Třeboňská rybníční krajina, zahrnující unikátní středověkou rybníční soustavu a katastry 33 obcí a měst na území Třeboně, Soběslavi, Trhových Svinů, Jindřichova Hradce a Českých Budějovic, tedy pěti obcí s rozšířenou působnos-

tí. Centrem oblasti by byla právě Třeboň.

Krajinná památková zóna je forma plošné ochrany území podle památkového zákona. Zahrnuje souvislé území se sídelními útvary i s volnou krajinou, jejichž dnešní podoba podstatnou měrou kultivovala i formovala historická činnost člověka.

Půjde o správní řízení, v němž budou moci vlastníci nemovitostí v navrženém území podávat námítky, všichni ostatní připomínky. Tedy podobný proces, jaký probíhá například při vydávání územního plánu.

Podle Jana Hůdy by tato další ochrana rybníční soustavy, na níž firma hospodářá a kterou z valné části i vlastní, nepřinesla nic dobrého. „Možná to je výhodné pro hrady, zámky a památky, ale pro podnikání a chov ryb by to mohl být velký problém. Nejsme přece ve skanzenu,“ uvedl a připomněl restriktivní podmínky, s nimiž se čeští produkční rybáři setkávají v oblastech Natura, státem chráněných územích nebo při ochraně zvláště chráněných živočichů. „České rybníkářství dostává v posledních letech mnoho ran, kterých je víc než pomoci. Škody jdou do stovek milionů korun a o další nestojíme. To by tradiční obor těžce poznamenalo,“ uvedl

Jan Hůda, který je zároveň prezidentem Rybářského sdružení ČR. Obává se přitom podmínek UNESCO, které by komplikovaly nejen chov ryb, ale i řešení mimořádných situací. „Může se stát, že budeme muset při záplavách prokopat hráz, abychom ochránili obce, jak se to už v minulých letech stalo. To nás pak poženou k zodpovědnosti, že jsme poškodili památku UNESCO? Nebo se budeme při opravách hrází ptát památkářů, co nám povolí? To je absurdní,“ dodává.

Rizika si uvědomuje i jihočeský hejtman Jiří Zimola, když říká, že mít na jihu Čech třetí lokalitu zapsanou v UNESCO by bylo skvělé, ale zároveň se obává, aby kvůli tomu nebyl omežován každodenní život v oblasti. Podle něj bude určitě nutné, aby se k zápisu třeboňské lokality do UNESCO vyjádřili i tamní obyvatelé, ale i profesní a zájmové svazy, jako jsou myslivci a rybáři. „Obávám se, že kauza otáčivého hlediště v Českém Krumlově nám ukazuje, že nesmlouvavé názory památkářské obce mohou zmrazit jakékoli jiné aktivity. A určitě si nepřejeme, aby k tomu došlo právě na Třeboňsku,“ zdůraznil hejtman.

Město Třeboň od roku 2002 usiluje o zápis na seznam světového kulturního a přírodního dědic-

tví UNESCO. To ale dostalo šanci pouze s okolní unikátní rybníční soustavou a tak se předmětem nominace stalo Třeboňské rybníkářské dědictví, kam patří řada rybníků, včetně těch největších jako jsou Rožmberk a Svět, dále Zlatá stoka, Stará a Nová řeka, prostě mimořádná stavební a technická díla, postavená člověkem.

Ministr životního prostředí Richard Brabec při své návštěvě města uvedl, že z hlediska ochrany přírody nebude mít vyhlášení ať už krajinné památkové zóny či možný zápis na seznam UNESCO na toto území vliv. A to i vzhledem k tomu, že zamýšlená krajinná památková zóna kopíruje hranice CHKO. „Dokážu si představit, že oba záměry přispějí k zatraktivnění regionu a posílení turistického ruchu na Třeboňsku,“ dodal.

Podle Jiřího Zimoly je místní rybníční soustava bezesporu unikátní, a proto tu již dnes kvůli ochraně přírody panují přísná opatření. „Otázkou tak zůstává, nakolik by zápis do UNESCO a zvýšená památková péče více omezovaly hospodaření v lesích nebo na rybnících,“ řekl hejtman. Což je i klíčová otázka pro majitele a manažery třeboňských rybářských firem. Odpověď na ni ale zatím neznají.

Ministerstvo kultury chce krajinnou památkovou zónu Třeboňská rybníční krajina vyhlásit na rozloze 300 km² v katastrech 33 obcí a měst na území Třeboně, Soběslavi, Trhových Svinů, Jindřichova Hradce a Českých Budějovic. Její součástí má být zdejší unikátní středověká rybníční soustava, včetně Rožmberka.